

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Een nieuw verbond

(SLOT)

■ Zoals een vijand slaat

„Ik heb u geslagen, zoals een vijand slaat, zoals een meedogenloze tuchtigt...”

Een treffende illustratie hiervan vinden we op het beroemde zeszijdige prisma van Sanherib. Het snorkende opschrift stelt ons Sanherib voor als „de grote koning, de machtige koning, de koning van het heelal, de koning van Assur, de koning van de vier werelddelen, de wijze herder, de gunsteling van de grote goden, de handhaver van het recht, die de gerechtigheid bemint, hulp verleent, de wees bijstaat, zich wijdt aan goede werken, de volmaakte held, de dappere man, de eerste van alle prinses, de grote die opstandelingen verteert, de bozen weerblijksent” enz. (gemakshalve volgen we hier en straks de vertaling, gegeven in de grote Atlas van de Bijbel, samengesteld door Grolenberg en Van Deursen).

Op zijn derde veldtocht overweldigde hij o.m. de streek van Sidon tot Akko. Koningen van Sidon, Aroad, Gubla (Gebal, Byblos), Asdad, Moab, Edom etc. „boden mij rijke gaven en, viervoudig (!), hun zware verbondsgeschenken (!) aan en kusten mijn voeten.”

Juda, het land van Hizkia — die toch al 't een en ander op zijn geweten had volgens Sanherib — werd gebrandschat: talloze mensen „jong en oud, mannen en vrouwen, (voorts) paarden, muilieren, ezels, kamelen, groot- en kleinvee zonder tal, heb ik uit hun midden weggevoerd en als buit gerekend. Hemzelf heb ik als een vogel in een kooi in Jeruzalem, zijn residentie, opgesloten. ... Zijn steden, die ik geplunderd had, heb ik van zijn land afgesneden, om ze aan Mitini, koning van Asdad, Padi, koning van Ekron, en Sillibel, koning van Gaza, te geven, en ik maakte aldus zijn land kleiner. Aan de vroegere schatting, door hen jaarlijks te leveren, heb ik een schatting, verbondsgeschenken (!), aan mijn heerschappij verschuldigd, toegevoegd en hun opgelegd.

Hizkia zelf was zo overweldigd door ontzetting voor de luister van mijn heerschappij, dat hij ... 30 talenten goud, 800 talenten zilver, edelstenen, schmink, grote blokken rode steen, met ivoor ingelegde divans, met ivoor ingelegde staatsiezetels, olifantshuiden, olifantstanden, ahornhout, taxishout, alle soort van kostbare schatten, en zijn dochters, zijn hofdames, zangers en zangeressen, mij naar Ninevé ... heeft laten nabrenge. Om de schatting te betalen en zijn onderwerping te betuigen, heeft hij zijn gezant gezonden.”

■ Caricatuur van een verbond

In deze trant spreekt een heer in die tijd over verbond, verbondsgeschenken en bondsbreuk. Wee de opstandige vazal — een ongenadige strafexpeditie, een ondraaglijk tribunaal was zijn lot. Een verbond functioneerde maar naar één kant. De bescherming

die de heer, de wijze herder die hulp verleent en de wees bijstaat, is zuiver een kwestie van politiek eigenbelang. Voor de rest heeft de heer alleen maar belang bij het tijdig afgeleverde jaarlijkse tribuut.

In dit kader is het duidelijk, dat het verbreken van een verbond een publieke uitdaging was. Een dergelijke situatie staat beschreven in Gen. 14. Twaalf jaar lang hadden de koningen van Sodom, Gomorra, enz. Kedorlaomer gediend. In het dertiende jaar kwamen zij in opstand. Tevergeefs wachtte Kedorlaomer in de herfst van dat jaar op het tribuut. Toen het jaar om was, begreep hij: de opstand was een feit. Na het verstrijken van de winter, in het veertiende jaar dus, is de tijd aangebroken voor de strafexpeditie. De gevolgen waren désastreus. De koningen van Sodom en Gomorra worden op hun smadelijke vlucht gepromoveerd tot „pekgraaf”. Kedorlaomer c.s. trekt zegevierend terug naar zijn land: en zij namen al de have van Sodom en Gomorra en al hun voedsel en trokken af. De overwonnen, gevangen bewoners worden afgevoerd om als slaaf verkocht te worden.

■ Rebelle — publieke uitdaging

Een verbond breken was een publieke uitdaging. Israël deed dat zó maar. Die koningen van Gen. 14 waren nog zo politiek geweest de koppen bij elkaar te steken en gemeene zaken te maken. Israël deed het helemaal alleen, op eigen houtje. Het weigerde God zijn tribuut, brutaalweg.

Had hun Heer hun dan zo'n ondraaglijke last opgelegd? In de dagen van Micha roept God hemel en aarde als getuige in het rechtsgeding tegen zijn volk: „Mijn volk, wat heb Ik u aangedaan en waarmee heb Ik u vermoed? Getuig tegen Mij!”

Intendeel. Deze keer zal God uitwiden over de bescherming die zijn volk van hem genoten heeft van de verlossing uit Egypte tot Gilgal toe. Zonder enig politiek eigenbelang... En wanneer Israël in panische angst om zich heen ziet, zich afvraagt hóe zich voor God te vernederen, en zelfs wil komen aandragen met een kinderoffer voor hun „overtreding” en „zonde”, dan luidt het ontwapenend antwoord: Hij heeft u bekend gemaakt, o mens, wat goed is en wat de HERE van u vraagt (het tribuut).

Niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en nederig te wandelen met uw God (Micha 6:1-8).

Die „schatting” — als het die naam al hebben mag — had Israël geweigerd op te brengen. Niet één jaar, maar jaar in jaar uit. Tot God, na eindeloze waarschuwingen, zich als een vijand tegen hen gekeerd had.

■ Onedacht wonder: een nieuw verbond

Kan een volk na zoveel jaren van herhaalde bondsbreuk nog rekenen of zelfs maar hopen op een nieuw verbond? In de politiek zouden ze zeggen: laat me niet lachen. Maar juist in die situatie, als alle hoop vervlogen

is, biedt Jeremia namens God een **nieuw** verbond aan — een dat het vorige nog overtreft! Opnieuw wil God Zijn hand naar hen uitsteken. En dat naar zo'n nog niet eens bij elkaar geraapt stellentje „displaced persons”, bannelingen. Opnieuw zegt Hij, alsof Hij er zelf trots op is: Ik zal hun tot een God („Heer”) zijn, en zij zullen mij tot een volk zijn. En wat voor reden heeft Hij om daar trots op te zijn?

Maar Gods glorie verschilt van die van aardse vorsten. Zijn glorie ligt in zijn „genade en waarheid” (Joh. 1:14). Hij wil goed doen, weldoener zijn, liefhebben — zo maar.

Je kunt alle verbondstheorieën kennen, maar wie de verbazing over Gods uitgestoken hand te boven is gekomen, is niet meer dan een rinkelende bel, een wekker die afloopt.

Een christen zonder echte verbazing is niet beter dan hoogdravende reclame voor tandpasta — die geloof je ook niet — die is niet geloofwaardig, vanzelfsprekend zoals de violsnaar die vanzelf meespreekt bij de Goddelijke muziek van het evangelie!

■ De geest van het nieuwe verbond

Een nieuw verbond, en niet eens meer als het oude. Toen leerde een ieder zijn broeder, toen spoorde ieder zijn naaste aan: Kent den HERE.

Zo sprekt de vazal over zijn heer.

Het tribuut moet worden gezonden — zeg aan Kedorlaomer. De olie, het koren en de most moeten worden afgedragen. Men weigert. Ze zijn het beu. Ze nemen het niet langer. Ze steken de koppen bij elkaar. Ze houden conferenties achter gesloten deuren. Er heerst een sfeer van koppige onwil, opstandigheid, oproer (vgl. Ps. 2:1-3). De meerderheid is het er over eens: dit jaar wordt er geen tribuut meer gestuurd. Een enkeling, wijs, probeert 't gevaar van de rebelle te keren met waarschuwendende woorden: Ken, erken Kedorlaomer — weet wat je doet, waar je aan begint. Je weet toch wie hij is, wat je aan hem hebt, wat je te wachten staat? Je zult het aan de weet komen als je de banden, de riemen van zijn juk verscheurt...

In dat „kennen” zit iets van „erkennen”, met vreze en beven. Ettelijke malen horen we 't ook God zeggen: Opdat zij weten, aan de weet komen en erkennen, dat Ik de HERE ben. Even zo vaak wordt gesproken over de vreze des HEREN. Iemand heeft dit eens zó omschreven: bang zijn om God boos te maken.

Zó hebben onder het oude verbond de wijzen het volk gewaarschuwd: (er)ken, vrees de HERE.

Maar het nieuwe verbond, getekend in zijn verste perspectief, levert een nieuw beeld: dan zullen zij Mij allen kennen, van de geringste tot de meest aanzienlijke, van de kleinste tot de grootste. De geest van opstand is verdwenen, de Geest van ootmoedigheid en nederigheid neemt van allen bezit. Dát is bezig werkelijkheid te worden. Anders gezegd: Gods Koninkrijk is bezig te komen. Daarin wordt het „kennen” van de HERE gevoed door de wonderlijkste grondwet, die ooit een koninkrijk kende: want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hun zonde niet meer gedenken, luidt het woord des HEREN.

E. R. Postma - Eindhoven

KERKELIJK Leven

De religie van de belijdenis

(2)

Volgens de pers heeft prof. dr C. Augustijn in een van de discussies in een vergadering van de nog zittende generale synode van de (syn.) gereformeerde kerken, gezegd, dat hem in een grote straal rondom Amsterdam, waar hij 's zondags preekte, in geen kerkeraad ook maar enige belangstelling gebleken was voor de kwestie van de belijdenis waarmee deze synode zich o.a. bezighoudt.

Het standpunt van dr Augustijn zelf met betrekking tot de belijdenis en met betrekking tot hetgeen de synode van zijn kerken in deze te doen heeft is bekend. Hij schreef immers in het cahier voor de gemeente dat van zijn hand verschenen is onder de titel „Kerk en Belijdenis”, dat de synode zou kunnen uitspreken dat de kerkelijke vergaderingen erop moeten toezien, dat de predikanten het ondertekeningsformulier in strikte zin nakomen. Een dergelijk besluit zou echter de ondergang van onze kerken zijn. Men zou ook een nieuw ondertekeningsformulier kunnen opstellen. Dat zal dan minder strikt zijn dan het oude. Dat kan een vooruitgang betekenen. Het kan echter in feite een achteruitgang zijn.

Wat moet de kerk met de drie formulieren? „Het lijkt mij het beste, om duidelijk te zeggen dat de drie formulieren van enigheid hun tijd gehad hebben”.

Wat wij er mee aan moeten? Augustijn zegt: „Wilt u liever een citaat uit de bijbel? „Laat de doden hun doden begraven, maar ga gij heen en verkondig het Koninkrijk Gods.” Dat is duidelijk.

Volgens dr Augustijn moet de synode met betrekking tot de belijdenis niets doen. De zaak laten zoals zij is. De belijdenisschriften zijn dood materiaal geworden. Laat dat zo. Roer niet in deze zaak.

Onze eigen ervaring inzake het punt van de belangstelling bij de kerkeraden van de (syn.) gereformeerde kerken voor de kwestie van de belijdenis is uiterst gering. Zij is beperkt tot één gesprek met één kerkeraad (syn.) over dit punt van de belijdenis. Eén kerkeraad van één der Amsterdamse kerken.

Deze geringe ervaring van ons wijst in precies dezelfde richting. Geen belangstelling voor de kwestie van de belijdenis. Toch het ondertekeningsformulier nog handhaven tot op dit moment.

Waarom? Ja, waarom? Dergevraagd geen antwoord en geen antwoord!

Dr J. Stellingwerff, de bibliothecaris van de vrije universiteit, schreef onlangs dat aan de vrije universiteit velen, ook van de wetenschappelijke staf ten enenmale onbekend zijn met de inhoud van de belijdenisschriften. Dat zal wel waar zijn. Dr Stellingwerff kan het weten.

Het is te vrezen dat velen in de gereformeerde kerken en in de reformatische kringen in het algemeen, steeds meer vervreemden van het erfgoed van de reformatie dat in de belijdenis bewaard wordt.

Eenzelfde proces van vervreemding was aan de gang in de dertiger jaren.

Toen was er in de nog niet gescheurde gereformeerde kerken zulk een proces van toenemende vervreemding van de inhoud van de belijdenisgeschriften. De opkomende reformatische herleving waarbij mannen als ds S. G. de Graaf, A. Janse, prof. Vollen-

hoven en K. Schilder e.a. een leidende rol speelden, heeft dit proces met veel zegen bestreden.

In de na-oorlogse jaren is een nieuwe beweging van vervreemding van de inhoud van de gereformeerde belijdenis op gang gekomen, die nu in krasser en duidelijker taal zich van de belijdenis distancieert.

Vaak zegt men dat men zich van de knellende band der belijdenis wil ontdoen omdat men zich alléén gebonden wil weten aan het evangelie. Dit is een tegenstelling die ook door dr Augustijn in z'n bovengenoemd cahier voor de gemeente wordt gemaakt. Het is een tegenstelling maken tussen twee dingen waartussen geen tegenstelling bestaat. De belijdenis en het evangelie vormen geen tegenstelling.

Met ir Van der Graaf in „De Waarheidsvriend” stemmen wij in als hij schrijft dat, wanneer in de geloofsbelijdenis wordt gesproken over de erfzonde, de verkiezing, het werk van Christus, de rechtvaardiging en de heiliging enz. dat dan daarin het evangelie aan het woord is. Als deze dingen in de prediking echter niet meer doorkomen, als van hieruit niet meer wordt getheologiseerd, dan gaat de levende kennis hiervan verdwijnen. En dan wordt met de uitdrukking, dat men alleen aan het evangelie gebonden wil zijn, een valse tegenstelling geschapen.

Misschien, zo zegt hij, bedoelt men dan toch ten diepste een ander evangelie dan de belijdenis op het oog heeft.

Te vrezen is dat de devaluatie van het schriftgeloof de diepere ondergrond is van de huidige discussies over de belijdenis.

De religie van de belijdenis is vervangen door een andere religie.

AMSTERDAM

J. MEESTER

—★—

De zoveelste

In de pers stond te lezen dat er opnieuw een slachtoffer is gevallen in de kerkelijke strijd rondom de besluiten van de synode van Hoogeveen.

Ds J. J. Verleür van Lisse is geschorst in zijn ambtsbediening.

Het is een in-trieste zaak, wanneer men in een kleine gemeenschap als in Lisse, nadat een predikant jaren en jaren zijn krachten in de dienst van het evangelie heeft besteed en de tijd naderbij komt, waarop hij van een welverdiende rust mag gaan genieten, tot de conclusie komt dat de man het ambt onwaardig is, met alle consequenties van dien.

Na zoveel jaren zijn de broeders er eindelijk achter gekomen.

Velen onder ons hebben ds Verleür leren kennen als een integer mens, een trouw pastor en collega, een man met een eigen oordeel, die zich niet in een bepaald vakje laat indelen.

Voor zover ik ds Verleür ken, weet ik dat hij b.v. beslist niet blij zal zijn geweest met de verschijning van de Open Brief.

De schorsingsgronden heb ik niet gelezen, maar het wil mij voorkomen dat men hem niet heeft kunnen betichten van enige afwijking van de belijdenis, al zijn de schorsers op dit punt heel wat mans.

Het komt er dacht ik op neer dat ds Verleür behoort tot die mensen binnen de door Hoogeveen gebonden kerken, die niet geloven wat namens genoemde synode aan de kerken van Noord-Holland is geschreven: „Wij hebben u niet afgestoten. Wilden wij voort op de weg, die Christus met zijn kerken in dit land is gegaan, dan moesten wij uw credentiebrieven weigeren”.

Terwijl de synode meende om Christus' wil ons te moeten loslaten, geloofde ds Verleür dat wij om Christus' wil moesten worden vastgehouden.

Wanneer de geloofs-standpunten zó tegenover elkaar komen te staan kan bij een orechte beleving van de kerkelijke gemeenschap het conflict niet uitblijven.

Het zal voor collega Verleür, bij alle verdriet, toch ook een bevrijding zijn niet langer achtervolgd te worden en niet langer verantwoordelijk te zijn voor de schandelijke oordelen van Hoogeveen.

Van harte hopen we dat hij nog enige tijd zijn ambtsbediening kan voortzetten temidden van hen, die zich van de kwade handelingen van zijn kerkeraad vrijmaakten.

Onze kerken buiten het verband vertonen veel gebreken, niemand weet dat beter dan zij die al jaren daarin leven.

Maar bij alle gebrek proberen wij in de bewaring van de Woord van God naar ons belijden, de verdraagzaamheid en het geduld op te brengen, die dit belijden van ons vraagt.

Uit dit gebeuren blijkt dat, om een mode-woord te gebruiken, de polarisatie binnen de vrijgemaakte kerken voortgaat. De hoop dat de ontwikkeling in onze tijd, in de grote crisis die over geloof en kerk is gekomen, waarbij toch alle christ-gelovigen betrokken zijn, tot enige bezinning zou leiden, wordt voor de zoveelste maal de bodem ingeslagen.

Men gaat nog steeds voort op een weg, waarop broeders en zusters om Christus' wil worden losgelaten en verstoten en meent dat dit de weg van de kerk van Christus zou zijn.

Ik heb er geen enkele behoefte aan de verdeeldheid van Christus' kerk nog groter te maken dan die al is, daarom hebben wij geen kruistochten in ons vaderland ondernomen; ook niet toen hoogleraren uit Kampen stad en land afreisden om de leden van de kerken tegen ons op te zetten.

Toch dacht ik dat voor de velen binnen de kerken van Hoogeveen, die niet geloven dat wij om Christus' wil moesten worden uitgeworpen, de tijd toch wel is gekomen om zich af te vragen of de last van de medeverantwoordelijkheid voor deze zaken niet te zwaar wordt, nu dit geweld voortduurt en nieuwe slachtoffers maakt.

Wat houdt Vrijmaking A.D. 1971 in?

Kort nadat men in Lisse tot de grote ontdekking was gekomen t.a.v. zijn predikant, die met woord en daad de broederschap wilde vasthouden, bracht de pers het bericht dat in Zeeland een synodaal-gereformeerd predikant zich heeft vrijgemaakt.

Uit de schaarse berichtgeving rondom deze zaak valt op te maken dat ds H. K. Poelman in Kamperland zich met een aantal gemeentelieden heeft gevoegd bij één van de kerken binnen het verband.

Het zal deze predikant, vijf en twintig jaar na de vrijmaking en de ontwikkelingen en verwickelingen in het kerkelijk en organisatorisch leven, niet meevallen zich in voor hem zo nieuwe verhoudingen op te stellen.

Wat is namelijk het geval.

Onze lezers herinneren zich het beruchte woord van ds P. Lok: „Wil de zaak van Jezus Christus nog een toekomst hebben in ons land, dan zullen degenen, die bij deze zaak betrokken zijn, elkander vóór alles hebben te vinden in de benoeming en waardering van dat wat in 1944 in Nederland is geschied binnen de Gereformeerde Kerken”.

Deze in „de Reformatie” destijds overgenomen uitspraak was in de aanleiding tot het conflict in onze kerken „des Pudels Kern”.

In de Open Brief is een poging gedaan om aan te tonen hoeveel speculatie en wijsheid van deze wereld in genoemde bewering verscholen ligt.

Daarna kregen we te zien hoe mensen, die de weg van de vrijmaking waren gegaan, maar op het punt van de benoeming en waardering daarvan (afscheiding van de valse kerk e.d.) niet voldeden aan de eisen door

ds Lok, prof. Kamphuis, J. Douma e.a. gesteld; die niet één of ander mystiek dogma over de vrijmaking als weg van Christus tot verlossing van de wereld aanvaardden, werden aangeklaagd en uitgeworpen.

Duidelijk is toen al, tegenover de tot heerschappij gekomen meningen van ds Lok c.s. van onze zijde gesteld, dat bij een te hopen toenadering tussen allen, die de belijdenis van de Gereformeerde Kerken willen blijven vasthouden, de benoeming en waardering van de vrijmaking **geen struikelblok** mag zijn op de weg tot elkander.

Bij de kerken die buiten verband zijn geraakt zal over het algemeen de praktijk zó zijn, dat aan hen die zich bij ons willen aansluiten niet wordt gevraagd dat zij schuld-belijdenis doen vanwege het achterblijven in de vrijmaking of iets dergelijks, neen, wie met ons het Woord van God naar ons belijden aanvaardt, is hartelijk welkom.

Het is geen oppervlakkige nieuwsgierigheid, wanneer we ons afvragen wat de procedure is, wanneer een synodaal predikant zich voegt bij één van de Hoogeveense kerken.

Mensen die geschorst, afgezet of buitengesloten zijn, omdat zij niet konden voldoen aan eisen die t.a.v. het belijden van kerk en vrijmaking werden gesteld, hebben een zeker recht om te weten of aan deze eisen wordt vastgehouden, wanneer predikanten of gemeenteleden uit andere kerken zich melden bij het verband.

We mogen toch aannemen dat een kerkelijke gemeenschap, die de moed heeft gehad velen de voorkeur uit te zetten, niet door een achterdeur anderen die dezelfde, zo niet erger „dwalingen” aanhangen binnen haalt.

Duidelijkheid op dit punt is dringend gewenst, opdat broeders en zusters die zich bij deze kerken melden, weten waarvoor zij kiezen en verantwoordelijkheid dragen.

AMSTELVEEN H. J. VAN DER KWAST

—★—

Radikalisme?

In een bepaald opzicht is het aanzien van de brede vrijgemaakte pers de laatste tijd bezig ietwat te veranderen. Het polemische element betreffende de tegenstellingen, die zich in de boezem van de vrijgemaakte gereformeerde kerken openbaarden en die tot een vreselijke breuk in de vrijgemaakte geleerden hebben geleid, gaat wijken. Eén en ander laat zich wel verstaan. Je kunt niet altijd over hetzelfde onderwerp schrijven en niet steeds over dezelfde punten blijven strijden. Er is een periode van consolidatie ingetreden. En kerkelijke consolidatie is vaak een voorbode van kerkelijke polarisatie!

Er worden thans dikwijls andere thema's aangesneden. Er zijn immers door de strijd van de laatste jaren zoveel belangrijke zaken blijven liggen. Men acht het nu de hoogste tijd zijn attentie aan een andere materie te wijden, zonder de vrees, dat daardoor een nieuwe explosieve situatie zal worden geschapen. Men heeft de handen vol aan de belichting van de verschrikkelijke consequenties van de moderne theologie in alle sectoren van het leven. Men wil bovenal komen tot de positieve opbouw en uitbouw van het eigen kerkelijke leven. Betekent dat een optimistische stemming betreffende de ker-

kelijke toekomst? Achten we een werkelijk herstel van de kerkelijke eenheid haalbaar of zeggen we eerder: Vergeet het maar? We kalkuleren wel het wonder in, maar is dat een daad van geloof of een doodoener, die de discussie op een vrome manier moet afronden?

Het doet ergens weldadig aan, als je merkt, dat van de overzijde toch wel aandacht aan ons wel en wee wordt geschonken. Het is tevens een duidelijk teken, dat de gebeurtenissen, die zich in het recente verleden op het vrijgemaakte kerkelijk erf afspeelden, de aandacht blijven opeisen. Vooral een man als prof. dr J. Douma, hoogleraar aan de Theologische Hogeschool, Broederweg te Kampen heeft één-en-andermaal blijk gegeven, dat het geheel hem niet met rust laat. We hebben hierbij het oog op de woorden, die hij neerschreef in een afsluitend artikel ter toetsing van de „Weerlegging” van de klassis Amsterdam (buiten het Hoogeveens verband). We lezen nl. in „De Reformatie” van 15 mei 1971 (pag. 265) het volgende:

„Het oordeel van de kerken (buiten verband) in Noord-Holland is slechts zeer ten dele aan ons en volledig aan de HERE. Maar in dat „ten dele” moesten wij in Hoogeveen beslissen: Gaat het zo nog langer met deze kerken? Kunnen wij nog **samen** verder? Op deze vraag antwoord ik — mede verantwoordelijk voor de gang van zaken in Hoogeveen — nu steeds rustig: **Neen**. De vergadering van 1 mei jl. in Zwolle heeft mij in dat „neen” weer bevestigd. En de pijnlijkste uitdrukkingen, zoals „uitstoten”, of diep-insnijdende **oordelen** tot op een begrafenis toe, waar met het oog op sommigen onzer onlangs het „Vader vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen” gebeden is, zullen wij proberen christelijk te verwerken.

God versterke het goede, dat er in de kerken buiten ons verband gevonden wordt. Wij zullen ons verblijden over **elk** geluid, dat hoop op hereniging geeft. Wij zijn de tolk van velen aan deze kant van de scheidslijn, die de bittere strijd van de afgelopen jaren voor altijd in hun geheugen mee zullen moeten dragen. Ook wij hunkeren naar eenheid en beslechting van geschillen. Doch de **pijn** van de gescheidenheid is beter dan de **schijn** van een eenheid, die geen echte samenbinding meer gaf en in de huidige omstandigheden (1 mei 1971) ook niet kan geven.”

Dat was dan blijkbaar een nadere uitwerking van de paar zinnen, die we al eerder tegenkwamen nl. in „De Reformatie” van 10 april 1971 in het eerste artikel, dat aan de toetsing van de eerdergenoemde „Weerlegging” gewijd werd. Prof. Douma merkte in dat artikel op: „Het zou ons een vreugde zijn, wanneer er betere tijden aanbraken en we elkaar weer gemakkelijker onder ogen konden komen. De realiteit is nu anders en we zijn er niet mee gebaat dat te verbloemen” (pag. 223).

En tot slot citeren wij enkele gedeelten uit een artikel, dat tot titel heeft: „Radikalisme” en dat wij tegenkwamen in „De Reformatie” van 14 augustus 1971. Prof. Douma beantwoordt in dat artikel iemand, die zich kritisch had opgesteld ten aanzien van zijn toetsing van de „Weerlegging”. Hij poneert dan het volgende:

„Het radikalisme heeft schijnbaar veel voor: alles is bijzonder simpel en het spaart veel tijd; geen interim's, geen tijdelijke schikkingen, geen compromissen. Maar de wrede paus, die in ons eigen hart woning heeft gemaakt, heeft tenslotte geen onderdanen meer. Wij blijven eenzaam achter.

4. Wie alles op scherp zet, komt **nooit tot het einde van een zaak**. De schrijfmachines blijven ratelen. Wie zich een keer radicalistisch heeft opgesteld, ontdekt natuurlijk onophoudelijk fouten bij de ander. Zij zijn geen heiligen. De argumenten van de tegenpartij krijgen geen enkele kans.”

En even verder: „Het is al eerder gezegd, dat het verschijnsel van het radikalisme aan ons kerkelijk leven niet vreemd is. Wie dat niet gelooft, vrage zich eens af, of alle ellende in onze kerken veroorzaakt is door wat nu synodaal of buitenverbander is. Het relativisme heeft ons veel kwaad gedaan, het radikalisme eveneens.” (pag. 352).

We willen niet ontkennen, dat het gevaar van radikalisme aktueel is, of nog sterker

gezegd, dat het radikalisme een realiteit is. Prof. Douma kan zich in dit opzicht althans van onze bijval verzekerd houden. Het is ons opgevallen, dat men van de zijde van de kerkelijke medestanders van prof. Douma geen kritiek heeft geleverd op wat hun hoogleraar heeft gesignaleerd. Het lijkt ons anders toe, dat deze woorden, als ze serieus genomen worden, bij de massa niet in goede aarde zullen gevallen zijn! **Of is er een koerswijziging gekomen?**

Wordt de toon milder en trekt de kruitdamp op, zodat men de zaken weer meer in de juiste proporties gaat aanschouwen? Dat zouden we om een lief ding willen. Het is bevreemdend en betreurenswaardig, dat prof. Douma niet is toegekomen aan een nadere effectuering in practicus van zijn brochure: „Herinnering en Verwachting”, welke werkelijke aanknopingspunten bood voor een goede benadering van de gerezen kwesties en problemen. Maar heeft men dat van de zijde van prof. Douma werkelijk gewild? Of was men al te ver heen in zijn selektiedrift?! Als men op hol is geslagen, kun je er wel tien brochures tegen aangooien, maar helpt er geen moederziel meer aan. Men drukt door! Het is dan: nu of nooit! We menen, dat juist van de kant van hen, die debet zijn aan de verwijdering van ons uit het voormalige vrijgemaakte kerkgeheel, te weinig aandacht is besteed aan de brochure van prof. Douma. Men was ook niet bijster gelukkig met alles wat prof. Douma geschreven had. We denken aan wat prof. Douma te berde brengt op pag. 47 van zijn genoemd geschrift: „De onverkorte handhaving van de confessie houdt verder óók niet in, dat er in de gereformeerde kerken geen plaats voor tolerantie zou zijn. Wanneer een afwijking van de belijdenis niet het hart van het evangelie dodelijk treft en wanneer de aanhangers van zo'n afwijking bereid zijn zich bij de uitspraak van de kerkelijke vergaderingen neer te leggen, moet er tolerantie betracht worden. Wij stemmen in met prof. Veenhof, die in overweging geeft „of een afwijkende opvatting als waarover het in de kwestie-ds Telder gaat ook in de kerken kan worden „geduld”. Uiteraard met de bepaling, dat ze niet mag worden geleerd.”

Wat is er in de praktijk van terecht gekomen om deze zinsneden tot een uitgangspunt te maken voor herstel van de broederlijke verhoudingen en heling van ontstane breuken? Waarom heeft de synode, die ds Telder destijds het eerst veroordeelde, hem niet persoonlijk gehoord en hem gevraagd of hij alsnog beloven wilde zijn afwijkend gevoelen niet als leer te propageren? Had men misschien ds Telder in feite al afgeschreven?

Hetzelfde kan men in zekere zin opmerken als het gaat over de Open Brief. Heeft men eigenlijk niet op die brief zitten te wachten?

Zo niet, waarom was men dan direkt klaar met ettelijke wagons van de kerkelijke trein af te haken en op een ander spoor te rangeren? Waarom verschenen dan ogenblikkelijk artikelen in de pers, waarin onvervroren te kennen werd gegeven, dat men zo niet verder ging op dezelfde kerkelijke weg? Waarom schreef men, dat de heren predikanten-ondertekenaars maar hun beroepsbrief moesten inleveren? Waarom schermde men van meet af met de term: het avondmaalslaken is doorgesneden? Men kon weten hoe de meerderheid daarop zou reageren! Het schieten met dergelijk zwaar geschut moest een kerkelijke ravage teweegbrengen.

Was er dan absoluut geen mogelijkheid om tot een gesprek te komen? Of had men misschien in zijn hart al eerder distantie genomen van de broeders, die men toen zo onbarmhartig fel veroordeelde.

We hebben niet zo ontzettend veel fiducia in een poging tot hereniging. We willen best de akta van de generale synode van Hoogeveen alsnog toetsen, maar achten het synodaal niveau een ondeugdelijk uitgangspunt voor een zinvol gesprek. Toch komen we juist deze eis regelmatig in „De Reformatie” tegen. En het is destijds dr Douma zelf geweest, die op een predikantenkonferentie te Kampen in 1967 zei, dat iemand, die de koers van de synoden niet wilde volgen maar

verleden hekelt, pleegt men ze zelf slag op slag. „De les der historie is er om vergeten te worden”, heeft iemand eens gezegd.

Dan is er nog iets. Wordt er eigenlijk niet met twee maten gemeten?

Om een voorbeeld te noemen: Toen prof. Veenhof op het voetspoor o.a. van wijlen prof. dr. Greijdanus al jaren geleden, in een juiste uitleg van de werkelijke tekst van artikel 27 van de N.G.B. poneerde, dat alle ware christgelovigen tot de kerk behoren, werd hij meteen in de pers beschuldigd van afwijking van de belijdenis. Maar in hetzelfde nummer van „De Reformatie”, waarin prof. dr. Douma over radikalisme schrijft, geeft Rudolf van Reest de volgende reisin-drukken ten beste:

„We hebben ten Zuiden van Los Angeles (stad der engelen!... maar, naar het schijnt, door duivelen bezeten, hier regeert Hollywood!) Riverside en Redlands bezocht en brachten het weekend door in een klein plaatsje aan de uitzonderlijk mooie kust van de Stille Oceaan, die in veel doet denken aan de Spaanse kust van de Middellandse Zee. Er was maar één kerkje, een Baptistengemeente. We hadden geen keus. Het is met Baptistengerken in Amerika als met de Herv. Kerken in Nederland. Je kunt er een tamelijk goede en Schriftgetrouwe preek horen, maar je kunt ook in en hypermoderne omgeving terecht komen, waar niet God, maar de mens verheerlijkt wordt. De preken, die we hier hoorden, waren niet slecht. Het verzoeningswerk van onze Heiland, tot betaling van onze zonden, stond centraal en dan neem je heel wat dingen, die bij ons vreemd zijn, op de koop toe. Het trof mij, dat er ook nog alwat jeugd in de kerk was. Baptistengemeenten doen heel veel aan zendingswerk en dat bleek ook hier... Een jonge man, die in missiewerk bezig was, beklom de kansel en vertelde er van. Er kwamen ook nog een paar vrouwen van een Indianenstam voor de lessenaar en brachten dank voor wat de gemeente aan hun gemeenschap, vrucht van het zendingswerk, geofferd had. Verder heerste er een blijde en opgewekte stemming.” Na nog enkele momenten uit het verloop van de bijgewoonde eredienst te hebben gememoreerd, vervolgt de schrijver: „Je kijkt er als gereformeerd mens een beetje vreemd tegen aan en je vraagt je af: mag ik me hier wel thuis voelen? Kuypers ideeën over de pluriformiteit van de kerk zijn niet meer de onze, en het zou heel wat rumor in casa veroorzaken wanneer er op één onzer synodes het voorstel kwam correspondentie met dergelijke Baptistengemeenten aan te gaan — en terecht — maar ik heb desniettemin de overtuiging, dat er bij God toch een bepaalde pluriformiteit onder Zijn kinderen aanvaard wordt, waarbij Hij in gedachten neemt, historische ontwikkeling, landaard, geestelijke leiding, mentaliteit en karakter. Het geldt ook hier: milde handen en vriendelijke ogen zijn bij Hem in eeuwigheid. Uit deze overwegingen heb ik eens in Spanje, waar de protestanten op allerlei manier onderdrukt worden, in een gemeente het heilig Avondmaal gevierd, terwijl we wisten, dat ze hoewel Bijbelgetrouw, daar toch niet gereformeerd waren en met ons geen correspondentie hadden. Trouwens heeft prof. K. Schilder in Erlangen niet hetzelfde gedaan? Als je ver van huis bent is het een grote vreugde telkens weer te bemerken, dat God overal Zijn kinderen heeft waarmee we straks aan één avondmaalstafel zullen aanzitten en correspondentie met hen allemaal zullen hebben. Het is al weer de gebrokenheid van ons aller leven door de zonde, dat we hier op aarde geen „open Avondmaalstafel” kunnen en mogen hebben. Laat dit ons goed voor de aandacht blijven staan!”

Het citaat is wat lang geworden, maar we wilden de scribent ten volle recht doen. We hebben ons verbaasd, toen we al deze woorden lazen. We wreven onze ogen uit en vroegen ons met klem af: Vloeiden deze volzinnen uit de pen van een man als Rudolf van Reest? Maar als hij dan zo breed is in het buitenland, waarom kan hij in het binnenland dan niet met ONS aanzitten aan die ene dis van Gods Verbond? Geldt de barmhartigheid alleen maar voor de benadering van gelovigen in Amerika en Spanje etc. en niet voor je eigen broeders en zusters in het goede vaderland?

moest heengaan en de kerken niet verder in verwarring moest brengen. Maar is dan de koers van een synode beslissend voor het kerkelijk samenleven? Zo geeft men toch geen afscheidsbrief aan de broeders!

Tendeert dat niet duidelijk in de richting van de synodokratie?

We zullen ons niet verliezen in een uitzichtsloze discussie betreffende een K.O.-artikel. Maar we willen duidelijk stellen, dat de betichting van independentisme ons niet veel meer doet. Waar men met een synodokratische herinterpretatie van art. 31 D.K.O. het grondbeginsel van het hele kerkrecht, zoals het is neergelegd in art. 85 D.K.O., op sterk water zet, heeft men in principe de gereformeerde hoofdweg verlaten. Men eiste b.v. in ons geval duidelijke onderwerping de facto aan een klassisbesluit. We wilden aanvankelijk niet, maar later wel in appél gaan onder voorwaarde, dat we in een interim-situatie op de appélweg de ruimte zouden ontvangen om een besluit niet mee uit te voeren. We hebben dit uitdrukkelijk zwart op wit van de kerkeraad van Enschede-Noord gevraagd. Maar men weigerde die ruimte te geven. Men nam de ventilatieklep voor de bezwaarde weg! Maar hebben we dan de strijd van de veertiger jaren voor niets gestreden?

(Het kan nu duidelijk zijn, dat prof. Kamp-huis in het „Handboek van de Gereformeerde Kerken 1971” ten aanzien van Enschede-Noord in dit opzicht onjuiste situatietekening geeft.)

We menen, dat er nog een motief valt te noemen voor de bewering, dat we niet zo heel veel fiducia hebben in een poging tot hereniging.

Wil er van een werkelijk hernieuwd samengaan sprake kunnen zijn, dan zullen de schorsingen en afzettingen ongedaan moeten worden gemaakt. En wanneer is in het kerkelijk verleden ooit een schorsing en/of afzetting op een royale manier teruggenomen? Toen in 1959 van syn.-geref. zijde de vervangingsformule werd terzijde gesteld, dacht men er niet over om daaraan zonder meer een opheffing van schorsingen en afzettingen te verbinden. Het optreden van degenen, die in 1944 en volgende jaren kerkelijk waren gevonnist, had men, naar men zei, toch maar als een pijnlijke aantasting van de kerkelijke trouw ervaren. Zelfs na iemands dood kost het blijkbaar ontzettend veel moeite om rehabilitatie te verlenen. Luther, de Cock, Schilder en Greijdanus blijven tot vandaag toe als gevonnisten in hun graf rusten!

Daar komt bij, dat men in zijn handelwijze bijzonder inkonsekvent is. Men betitelt een dienaar des Woords als openbare zondaar en publieke scheurmaker, slaat hem één- en andermaal de avondmaalsbeker uit handen, maar verbindt daaraan niet de be-tuiging van een principiële uitsluiting uit het hemelrijk. Integendeel. Men is in doorsnee zelfs van mening, dat hij, ondanks zijn verharding in de zonde, ongetwijfeld de zaligheid beërven zal. Dezelfde tendens, die wijlen prof. B. Holwerda in zijn indrukwekkende artikel: „Van schorsing tot zaligspreek-ing”, op de dag van zijn dood geschreven, signaleerde, schijnt in de kringen van prof. Douma weer nieuwe levensvatbaarheid te hebben gekregen. **Dat krijg je als men tuchtmaatregelen neemt terwijl men ordemaatregelen bedoelt!**

Er is dus veel meer aan de hand dan een radikalistisch optreden!

Hier komt een religieuze crisis openbaar. Terwijl men de zonden van het kerkelijk

We kunnen dit niet rijmen. Is het niet zo, dat men in de praktijk prof. Veenhof toestemt, dat de heilige, algemene, christelijke kerk een vergadering is van alle ware christgelovigen? Waarom erkent men dat dan niet eerlijk? Waarom blijft de onhoudbare beschuldiging van afwijking van de belijdenis ten opzichte van deze emeritus-hoogleraar gehandhaafd?

Tot besluit: Men heeft kerken buiten het verband gezet, terwijl men ze absoluut geen valse kerken durfde te noemen. Maar buitenverband-zetting is zulk een diep ernstige zaak! 't Mag alleen als we overtuigd zijn: dit is geen ware kerk meer.” (Prof. P. Deddens in „Handboek ten dienste van de Gereformeerde kerken in Nederland” 1957, pag. 195).

Wij hebben de broedergemeenschap met niemand verbroken!

Daarom hebben wij de band aan de buiten-het-verband-geplaatste kerken niet doorsneden en zijn zodoende zelf geschorst en afgezet!

Toch eindigen we niet in de mineur! Mischien kan de erkenning van prof. Douma, dat het radikalisme veel kapot gemaakt heeft in de kerk, een eerste stap zijn op de weg naar kerkelijk herstel. We hopen en bidden, dat deze erkenning haar effect sorteren mag met terugwerkende kracht. Dan kan door Gods genade — want bij Hem zijn alle dingen mogelijk — de weg gebaad worden tot een hernieuwd samengaan en behoeven we Psalm 122 niet meer apart te zingen. Want de **samengang** vindt dan haar bekroning in de **samen-zang**: „Dat vrede en aangename rust en milde zegen u verblij...” Dat geve onze goede God door Jezus Christus, onze Heer!

ENSCHEDÉ.

O. MOOIWEER

INGEZONDEN

Pretoria, 22 november 1971

Redactie Opbouw,
p.a. ds H. Amelink, Waal 5,
Langerak (Z.-H.), Nederland.

Waarde Heren,

Bij het doorlezen van uw blad van 8 oktober jl. trof ik mijn verminkte gedicht aan. Mag ik hieronder te uwer informatie het oorspronkelijke aftikken? Is het werkelijk zo op de vrouwencontactdag voorgedragen als het in uw blad stond? Dan ben ik wel blij dat mijn naam er niet bij genoemd werd. Of is mijn verontwaardiging alleen maar dichterlijke kleinzerigheid?

Met vriendelijke groet,
G. le Grand-Wiersma

GEBED

Ik leg de namen van mijn kinderen in Uw handen.
Graveer Gij ze daarin met onuitwisbaar schrift.
Dat niets of niemand ze meer ooit daaruit kan branden,
ook niet als satan ze straks als de tarwe zift.

Houd Gij mijn kinderen vast als ik ze los moet laten
en laat altijd Uw kracht boven hun zwakheid staan.
Gij weet hoe mateloos de wereld hen zal haten,
als zij niet in het schema van de wereld zullen gaan.

Ik vraag U niet mijn kinderen elk verdriet te sparen,
maar wees Gij wel hun troost, als ze eenzaam zijn en bang.
Wil om Uws Naams wil hen in Uw verbond bewaren
en laat ze nooit van U vervreemden,
nooit, hun leven lang!

Ik leg de namen van mijn kinderen in Uw handen.

Amen.

Graag plaatsen wij deze rectificatie, met onze verontschuldigen. A.

EINDE VAN DE WELVAART?

Als u nu eens een leuk artikel wilt lezen, moet u het volgende maar overslaan. Want dit onderwerp is niet leuk. We zijn nu zo veel jaren vertrouwd met een welvaart zoals de westerse wereld nog nooit heeft beleefd — dat we het eind ervan liever niet zien aankomen.

Toch is het goed, op tijd naar de lucht te kijken. En die voorspelt slecht weer. Er is op de Beurs een spreekwoord dat zegt: de bomen groeien niet tot in de hemel. Dat wil zeggen dat aan elke hoogconjunctuur (merkwaardig dat de amerikaan zo iets een „boom” noemt) een einde komt. Vroeg of laat, maar altijd op een ongelegen moment.

De economen spreken van een cyclus wanneer het gaat over toenemende welvaart, die tot een hoogtepunt geraakt en die dan weer wegeeft om plaats te maken voor een economisch dieptepunt. De ene econoom ziet zich de cyclus in 14 jaren voltrekken; en dat waarlijk niet vanwege de zeven vette en de zeven magere jaren van Egypte. De ander noemt andere perioden. Ergens hebben ze natuurlijk allemaal gelijk. Maar hierin zijn de geleerden het eens: dat elke golf gevolgd wordt door een golfdal en dit in economisch-overdrachtelijke zin bedoeld.

De president van de Nederlandsche Bank heeft al diverse malen waarschuwend klan-ken laten horen; en de heer J. Zijlstra staat in binnen- en buitenland hoog aangeschreven voor wat zijn kennis van het internationale economische leven betreft. De directie van de ABN heeft deze zomer bij haar halfjaarlijks verslag voorspeld, dat in de eerste helft van 1972 grote klappen moeten worden verwacht. Onze regering (en dat was haar inzet bij de jongste verkiezingen) zet het sein op rood: enorme bezuinigingen en sterk verminderde overheidsbestedingen. Het was ook onverantwoordelijk, zoals vorige regeringen huishielden: welvaart als nooit tevoren, maar ook begrotingstekorten als nooit tevoren, die bovendien nog werden overschreden als nooit tevoren! En dit alles met een politieke kalmte, als of voor een rijks-huishouding andere wetten gelden dan voor de uwe: dat we de tering naar de nering moeten zetten.

Minister Boersma sprak uit¹⁾: dat een aantal bedrijven als gevolg van de „tomeloze geldontwaarding” in moeilijkheden zal komen en tot gedeeltelijke of gehele sluiting zal moeten overgaan. De stichtingsraad voor de bouwbedrijven is ernstig bezorgd over de teruggang van de bouwopdrachten en voorziet groeiende werkloosheid in de bouwvakken. Volgens deze stichting — dat zijn de samenwerkende aannemersorganisaties en de centrale commissie Bouwnijverheid — zal deze tendens zich ook verder voortzetten. Om die reden vindt de stichting het moment van de aangekondigde overheidsbezuinigingen bijzonder ongelukkig gekozen. Momenteel telt de bouwnijverheid 7200 werklozen²⁾ en dat zal spoedig toenemen.

En de werkloosheid zit lang niet alleen in de bouwsector. In oktober was — voor het eerst sedert jaren — het aantal werkzoekenden groter dan het aantal vacatures; de cijfers zijn 67.000 tegen 62.000³⁾. Daar speelt de bouwsector nog maar voor 10% in mee. Er is een toenemende drang naar automatisering van de productieprocessen. Waarom? Omdat mankracht te kostbaar is geworden. De sterk opgevoerde looneisen hebben voor vele grote, middelgrote en kleinere bedrijven het bestaan dubieus gemaakt. Er is een Amerikaanse economische wet die zegt, dat een bedrijf, wil het zichzelf blijven, een minimum omzetgroei moet vertonen van 16% per jaar. Alles wat het meer groeit is pas werkelijke groei. Alles wat het minder groeit zijn overveel stappen op de weg naar fusie, overname of sluiting.

Deze litanie geldt niet alleen voor ons land. We zitten in goed gezelschap. Wanneer we de recente⁴⁾ gegevens doornemen dan luiden die als volgt. België: geleidelijke conjuncturele afzwakking. Groei van industriële productie is sterk afgenomen. — West-Duitsland: de groei is in het 2e kwartaal aanzienlijk teruggelopen bij het eerste kwartaal. Het nationale product steeg slechts met 3%, tegen 7% in het vorig kwartaal. — Frankrijk: groeivoorzichten worden onzekerder; de prijsstijgingen worden voor een half jaar kunstmatig beperkt tot 1½%. — Italië: de afzwakking van de conjunctuur heeft zich met kracht voortgezet. — Engeland: nog steeds geen tekenen van verbetering; de industriële productie was nog lager dan in 1970 (ja, wat wilt u met al die stakingen?). — Amerika: geen directe oplossing van de internationale monetaire problemen. — Alleen Japan blijft groeien. — Maar voor Nederland geldt: de conjunctuurflauwte wordt nog steeds dieper, zij het geleidelijk; het dieptepunt zal zeker in 1972 nog niet bereikt worden⁴⁾.

De Groningse hoogleraar dr J. Pen (de bekendste schrijver onder de economen, misschien ook wel de beste econoom onder de schrijvers) gaf zijn mening: „als u loonsverhogingen wilt geven in overeenstemming met de ontwikkeling van de productie op lange termijn — mogen ze niet hoger komen dan 4-5% per jaar. Nu, dit percentage is voor 1972 in verscheidene bedrijfstakken al opgesnoept. In 1972 zou dus een loonpauze moeten komen. En verder geen aanpassing meer van de lonen aan de prijzen”.

De KVO-voorzitter P. G. v. d. Weele stelde: „prijsstijging kan beheerst worden beneden 4% indien in 1972 afgezien wordt van elke verhoging van de koopkracht” — dat wil zeggen: geen enkele loonsverhoging en dan wordt het leven dragelijk duurder. Hij voorziet „dan: hevige concurrentiestrijd, met gunstig gevolg voor de prijzen” — dat wil zeggen: uitverkoopprijzen, aantasting van ondernemersloon, zware tijd voor de midden- en kleinbedrijven. De heer v. d. Weele gaf de keus „of doorgaan alsof er niets aan de hand is en een groot aantal faillissementen in 1972 — of op de plaats rust, met een kans dat de inflatiespiraal wordt doorbroken”⁵⁾. Tussen haakjes: dit jaar levert al zo'n 2500 faillissementen op.

—o—

Wat is die inflatiespiraal zo ongeveer? Door algemene loonronden wordt de koopkracht sterker: er is meer geld uit te geven. De productiviteit loopt echter terug, omdat men zonder al te veel inspanning al genoeg verdient. De goederen worden schaarser, ook omdat er zoveel gekocht wordt — en er komt een wanverhouding tussen de goederenvoorraad en het in omloop zijnde geld. Men wil liever goederen kopen dan het geld vasthouden. Het sparen wordt beboet (van de rente moet u belasting betalen) — het lenen echter wordt aangemoedigd (de betaalde rente mag worden afgetrokken van uw inkomen). In vakkringen heet het: je spaart je arm en je leent je rijk. Dat is de omgekeerde wereld. Maar in deze wereld zitten wij. We hebben een sterk consumptief ingestelde maatschappij ontwikkeld, waarin de loonsverhogingen op de voet worden gevolgd door prijsverhogingen, welke weer met loonsverhogingen moeten worden gecompenseerd, hetgeen opnieuw de prijzen opjaagt.

Had onze regering bij voorbeeld na de laatste oorlog het huizenbezit vergemakkelijkt en aangemoedigd (geliefd onderwerp van vele goedmenende vaderlanders, die de conservatieve nederlandse aard kennen) dan had ieder gezin er belang bij gehad om te sparen: hoe meer men spaart des te spoedi-

ger is het eigen huis vrij van lasten en breekt de welvaart aan. En wie eenmaal gewend is te sparen gooit het daarna niet meer over de balk. Bovendien zou ons volk dan uit huiseigenaartjes bestaan, kapitalisten zogezegd, en die staan niet open voor de rode revolutie.

Al deze dingen hangen samen met het huidige loonsverhogingsbeleid. De vakcentrales — beruchte aanjagers van de inflatie — stellen nu voor, de loonsverhogingen beneden de 9,6% te houden⁶⁾. Als de vos de passie preekt moet u altijd op uw ganzen letten. Want kijk aan: alleen al de gemiddelde stijging van de CAO's zal 9,5% bedragen. De door de vakcentrales zo huichelachtig voorgestelde „beperking” komt dus neer op het hoofd van de hogere functionarissen, meent de Nederl. Centrale voor Hoger Personeel.

—o—

Wanneer alles er op aankomt uit de werelstorm te geraken, zal het nodig zijn de loonsverhogingen een keer over te slaan. Dat is de raad van vooraanstaande economen. De vakcentrales kunnen wel bezorgde leuzen aanheffen — maar hun cijfer van 9,6% maximaal betekent: doorgaan of er niets aan de hand is. Doorgaan met toenemende werkloosheid (het woord komt eindelijk eerlijk in de kranten terug; tot nu toe heette dat: ontspanning op de arbeidsmarkt). Doorgaan met prijsopdrijving. Doorgaan met steun (die door de overblijvende werkers wordt opgebracht). Ook doorgaan met de gekweekte arbeidsschuheid — en schrik nu eens niet van dat woord. De gemiddelde Nederlandse arbeider werkt nog 5 dagen per week en maximaal 40 uur; de werkelijkheid ligt hier vaak nog stukken beneden. Het is een officieel vaststaand feit, dat bij voorbeeld ziekmeldingen op maandag ongeveer tienmaal zo veel zijn als op vrijdag. Hoe zou dat komen? Men zegt dat er bedrijven zijn, waar na woensdagavond niet meer wordt geproduceerd; de rest van de tijd is voor de voetbalgesprekken en voor de komende ontspanning. Neem daar tegenover de arts, de zelfstandige middenstander, de kleine ondernemer en de intellectuele medewerker — en u komt werkweken tegen van zestig, tachtig, soms honderd uren. Dát is pas ongelijk verdeeld!

Misschien is het goed voor ons volk, om weer spaarzaam en werkzaam te worden. Dit zijn namelijk deugden, die geen mens kwaad doen. Wie dit het eerst inziet en toepast wordt er vermoedelijk het laatst uitgezet, wanneer de baas het niet kan volhouden. De arbeidsschuheid daarentegen staan in tal van bedrijven al op de lijst van eerste uitvallers.

—o—

Dat is al met al een verdrietig relaas. Ja, maar u was vooraf gewaarschuwd en telt dus voor twee. Wie een hekel aan het einde van de welvaart heeft moet maar geen kranten lezen. Maar wie zijn verantwoordelijkheid voor ons land beseft zette tijdig de tering naar de nering. Een appeltje voor de dorst, zo luidde altijd de huisvrouwenwijsheid, kan nooit kwaad. Trouwens wat kunnen wij mannen veel van onze vrouwen leren: onlangs verklaarden voor de televisie een aantal ondervraagde huisvrouwen spontaan, dat ze maar liever geen loonsverhoging kregen dan met het spook van dreigende werkloosheid te moeten leven...

Agur bad: geef mij geen armoede of rijkdom. Geen armoede opdat ik niet ga stelen en Uw naam te schande maken. Geen rijkdom opdat ik U niet zou vergeten. Maar voed mij met het passende deel alstublieft⁷⁾. Zo hebben ook wij te leren in voorspoed dankbaar te zijn, in tegenspoed geduldig, en voor de toekomst op de Heere te zien.

¹⁾ Fin. Dagbl. 26-10 - ²⁾ A. Hbl. 26-10 - ³⁾ VK 3-11 - ⁴⁾ Landenbulletin Amro 11-10 - ⁵⁾ Tel. 26-10 - ⁶⁾ A. Dagbl. 20-10 - ⁷⁾ Spr. 30 - ⁸⁾ Dit artikel heeft 4 weken overgestaan.

Informatie namens de kerken

De dagbladers kondigde aan dat Kenmerk, de informatie-rubriek van „de kerken”, aandacht zou besteden aan achtergronden van de ledenwerf-acties van de Evangelische Omroep en aan het onlangs verschenen boekje „Ook wij zijn homofiel”.

Benieuwd naar wat in dit milieu over genoemde onderwerpen aan de kijkers zou worden voorgeschoteld, zetten wij ons voor het kijktoestel.

Zoals te verwachten waren de presentatoren beslist niet enthousiast over de ledenwinst van de evangelische omroep.

Aangezien de bestaande verenigingen niet gewoon zijn zich uit te laten over nieuwkomers in de radio en televisie-wereld, lag het, zo zei men, op de weg van Kenmerk eens een boekje open te doen over praktijken van de E.O.

De heren hadden bezwaar tegen versplintering en waren van mening dat het evangelie geen oorzaak van versplintering mag zijn.

Dat weten we dan weer en geeft te denken ook t.a.v. de N.C.R.V.

Hoe is toch de E.O. aan al die leden en begunstigers gekomen.

Er is ons niet verteld of er onder de dui-zenden aanmeldingen ook opgaven van mensen voorkwamen, die een gegronde reden voor hun daad hadden.

Wel werd meegedeeld dat er colporteurs van de E.O. zijn, die er vreemde methoden van ledenwerving op na houden.

Er zouden mensen als lid zijn opgegeven, die hiervan geen weet hebben; dit zou zelfs mensen in de omgeving van het bestuur van de N.C.R.V. zijn overkomen.

De contributie wordt in zo'n geval uit een fonds voldaan en zo zou de E.O. aan het verrassend aantal leden zijn gekomen.

In de t.v.-rubriek van de Telegraaf kon dan ook spottend geschreven worden: „Als maar de helft opgaat van de praktijken, die colporteurs daarbij hebben gebruikt dan heeft de satan driftig meegeworven voor de E.O., die niettemin de status van C-omroep lijkt te zullen verkrijgen”.

Zonder meer nemen we aan, dat wanneer er onregelmatigheden zijn geweest bij de ledenwerving van de E.O. dit buiten medeweten van het bestuur van deze organisatie is gebeurd.

Het ligt dacht ik wel op de weg van dit bestuur om een onderzoek terzake te laten instellen en eventuele onregelmatigheden ongedaan te maken. Misschien kan men in een opening van zaken ons laten zien welke waarde aan de informatie van Kenmerk te hechten is.

Overigens is het verdrietig te moeten constateren dat uitgerekend de kerken dit kwaad gerucht over de E.O. voor de t.v. uitbrengen.

Ik ben verder benieuwd of Kenmerk zich ook tegen versplintering aan de andere zijde zal keren en ledenwerf-acties van b.v. de V.P.R.O. (geen splinter?) ook kritisch zal begeleiden.

In het vorenstaande leze niemand een opwekking om voor de N.C.R.V. te bedanken en uitsluitend de E.O. te steunen.

Wel dacht ik dat in het huidig tijdsgezicht het streven naar een duidelijke keus voor het evangelie, dat de mensen van de E.O. bezielt, ons medeleven en onze steun verdient, al was het alleen maar om te voorkomen dat de broeders in andere uitersten verdeeld raken.

Er stond die avond nog meer op het programma.

Toen de „politie-staat” Zuid-Afrika ter sprake kwam, werd ik even weggeroepen, zodat ik de voorlichting hierover misliep.

Bij de discussie over het boekje „Ook wij zijn homofiel” was ik weer present. De titel van genoemd boekje van twee predikanten doet wat vreemd aan.

Wanneer het waar is dat vijf procent van

over de E.O.

en

over homofilie

de bevolking aan homofilie lijdt, is het niet zo verwonderlijk wanneer dit ook predikanten overkomt.

Dominee's hebben niet een belofte ontvangen dat wat anderen overkomt hun niet zal overkomen.

Predikant of geen predikant, de vraag is hoe gaat een als homofiel geboren mens zijn weg in het houden van Gods geboden. In de uitzending kwamen twee mannen aan het woord.

Eén van hen, als ik me goed herinner uit de kringen van het leger des heils, vertelde dat hij in vroeger jaren homofiel was, maar nu genezen. Hij was intussen getrouwd en dankte zijn genezing aan de gemeenschap met onze Here Jezus Christus, die hij als zijn Zaligmaker had leren kennen en citeerde daarbij het woord: „Zo is dan wie in Christus is een nieuwe schepping”.

Zijn genezing was voor hem een zaak van gebed.

Er was een andere man, een theoloog, die naar verteld werd ook had gebeden, maar die nog steeds homofiel was.

In die mededeling lag de niet uitgesproken suggestie dat het gebed blijkbaar maar een onzekere zaak is, want beide mannen hadden gebeden, de één was genezen, de ander niet.

In de discussie kwam er echter uit dat de zaak niet gelijk lag.

Want de man van het leger des heils beschouwde homofiele handelingen als zonden, die in de weg van bekering en gebed moesten worden overwonnen, terwijl bij de ander,

de theoloog van deze overtuiging in de discussie geen blijk werd gegeven.

Het is jammer dat dit verschil niet voldoende duidelijk werd aangegeven. Men kan niet volstaan met te stellen dat beiden geboden hebben, met de suggestie die daarin ligt opgesloten, want het gaat er maar niet om dat iemand bidt, maar evenzeer om de vraag in welke gesteldheid en uit welke nood wordt gebeden.

Wel toonde men zich verontwaardigd om reacties, die de predikanten van het boekje dat in discussie was hebben ontvangen.

Er zijn mensen, die menen dat alle homofielen moeten worden opgesloten, zo niet erger.

Ook onder christenen worden deze gedachten gevonden en dan wordt er terecht gesproken van ongenueanceerd denken.

Evenwel tegenover het éne uiterste, staat het andere en dat is de opvatting dat aan mannen en vrouwen met genoemde neigingen de volle vrijheid moet worden gelaten om op hun wijze de liefde lichamenlijk te beleven.

Duidelijk werd dat de presentator in deze richting stuurde.

Maar dit is een even ongenueanceerd denken.

Het zal dacht ik niet zo moeilijk zijn om christenen, die uit genade leven, ervan te overtuigen dat een homofiel een mens is, die niet zonder meer veracht en verstoten mag worden en recht heeft op begrip en hulp.

Het is niet naar het evangelie om te stellen dat al deze mensen moeten worden uitgebannen.

Voor christenen is daarbij de grote vraag hoe iemand die de geboden van God wil bewaren zijn weg moet gaan in dit leven, wanneer hij als homofiel is geboren.

We zullen oog moeten hebben voor de nood van deze mensen, zoals we evenzeer in rekening moeten brengen de ontwrichting in het leven van kinderen en de moeiten in huwelijken tengevolge van homofiele neigingen en handelingen.

Met een ongenueanceerde benadering van links of van rechts is geen mens in nood gebaat.

Dit waren dan „de kerken” voor de t.v. op 10 november j.l.

Het zou prettig zijn, wanneer nu eens helemaal duidelijk werd namens welke kerken in Kenmerk voorlichting wordt geboden.

AMSTELVEEN.

H.J. VAN DER KWAST

Persschouw

Kerk en revolutie

Zondagavond 21 nov. bracht de N.O.S. weer een uitzending onder de titel „Kort Geding”.

Het ging ditmaal over de stelling: „De kerken kunnen hun opdracht alleen (!!!) vervullen door partij te kiezen voor de armen en verdrukten in hun revolutionaire strijd”.

Deze stelling moest verdedigd worden door dr G. Ter Schegget — wel eens genoemd de ideoloog van de Sjaloom-groep — en bestreden door M. W. Schakel, lid van de Tweede Kamer. De opname geschiedde in het Hot-theater in Den Haag.

Het ging bij het debat tussen deze heren in meer dan een opzicht merkwaardig toe.

Het Friesch Dagblad schreef daarover een paar rake artikeltjes. Het eerste, met het opschrift „Niet moedig” luidde als volgt:

Zondagavond had de N.O.S. een discussie voor de t.v. georganiseerd, die, wat het resultaat betreft, de organisatoren zonder twijfel is tegengevallen. Men had een stelling geformuleerd, dat de kerken zich moesten stellen achter het revolutionaire geweld van armen en verdrukten, die in opstand komen. Er waren mannen gevonden, die bereid

waren, die stelling voor hun rekening te nemen en haar te verdedigen.

En de N.O.S. zorgde voor opnamen, waarbij een demonstrerende schare, met spandoeken gewapend, moest zorgen voor een rumoerige achtergrond en die de tegenstanders van deze stelling zoveel mogelijk probeerde te hinderen.

Maar dat kwam niet helemaal onverwacht.

Wat wel als een verrassing werd ervaren, was dat de heer Ter Schegget van 'Kerk en Wereld', noch zijn medestanders, het blijkbaar aandurfd, deze stelling voluit te verdedigen. Dat mocht van hen worden verwacht. Revolutionair geweld, dat betekent in deze tijd vermoorden, kneedbommen, sluipschutters enz. Ulster laat ons dagelijks zien, hoe dat toegaat. En nu moesten de heren, dat hadden zij op zich genomen, deze stelling verdedigen. Zij deden het niet. Zij kwamen wel vertellen, dat zij persoonlijk zich solidair voelden met de opstandelingen, maar dat was niet aan de orde. Ook de ingelaste toespraak van dr Buskes leed zó sterk onder dit verschil tussen stelling en toelichting, dat uit de kring van de jury terecht werd gevraagd, of de eigenlijke stelling, waar het om ging, wel aan dr Buskes was voorgelegd. Dat bleek wel het geval te zijn.

Het ging immers niet om de vraag, hoe iemands persoonlijke sympathieën liggen, maar wat de roeping van de kerken is, als de bommen ontploffen, en

de huizen instorten, en de sluipschutters uit hun hinderlagen schieten.

De leiding van de R.K. kerk in Ierland heeft het terrorisme van de IRA veroordeeld en verklaard, dat dit de weg niet is. Dat is wat anders, dan er zich achter stellen.

Maar, zoals gezegd, de discussie werd in zekere zin een mislukking, doordat de heer Ter Schegget van Kerk en Wereld niet in staat of bereid was, de verdediging te voeren, die hij op zich had genomen. En de discussieleider verzuimde systematisch en consequent, de verdedigers vast te pinnen op de stelling, die aan de orde was. De heer Schakel en de zijnen moesten daar telkens aan herinneren, maar het baatte niet.

Wat mij bijzonder trof, was dat noch dr Ter Schegget noch één van zijn secondanten een antwoord kon geven op Schakels vraag of men ook maar één enkele uitspraak van Christus kon noemen waarin Hij opriep tot gewelddadige revolutie.

Die vraag was zeer ad rem.

Want Christus leefde in een land dat door een vijand bezet werd. Een vijand, die dikwijls beestachtig onder Jezus' volksgenoten huis hield. En bovendien opereerden er in Christus' tijd metterdaad guerilla's tegen de Romeinen: de zeloten of sicarii (dolkdragers). Meer dan eens probeerden de Joden bovendien aan Christus een oordeel over het optreden van de Romeinen en deze guerilla's te ontlokken. Maar wat Christus ook zei — Hij riep nooit op tot geweld. Wel tot het tegendeel! Wie het zwaard nemen zullen door het zwaard vergaan!

Het tweede artikeltje was dit. Het had tot opschrift Arena.

De wet bepaalt dat de N.O.S. moet zorgen voor programma's, die een ontmoeting betekenen tussen verschillende volksgroepen en meningen.

Zij, die jl. zondagavond „Kort Geding” hebben gezien, moesten constateren, dat van een ontmoeting geen sprake was.

Het was een arena. Terecht heeft de heer Schakel na afloop verklaard, dat hij het gevoel had, in een leeuwenkuil terecht te zijn gekomen. Waarbij men nog moet weten, dat de ergste uitbarstingen van vijandschap tegen de bestrijders van de stelling bij de montage waren weggedraaid. Het was nog véél erger in het theater, dan voor de t.v. Voordat de demonstratie in de arena begon, hebben de technici van de N.O.S. geholpen bij het opstellen van de spandoeken, opdat die bij de uitzending goed in het beeld zouden kunnen komen.

Het moest geen ontmoeting zijn tussen twee opvattingen of stromingen, maar een arena, waarin een demonstratie plaats vond.

Daarbij paste de opstelling van die spandoeken, daarbij paste ook de hele sfeer van de uitzending, daarbij paste ook, dat de gespreksleiding de heer Ter Schegget en de zijnen er geen ogenblik aan herinnerden, welke stelling zij op zich hadden genomen te verdedigen.

Intussen is het niet zo gelopen, als velen, die met hun spandoeken waren gekomen, hadden gehoopt. Zij hadden er onvoldoende rekening mee gehouden, dat de heren Schakel, Roolvink en Verplancke wel meer voor hete vuren hebben gestaan. Die wisten zich te weren, die lieten zich niet uit het veld slaan door het voortdurend opstijgend India-nengehuil van de pacifisten.

En die kwamen als zedelijke overwinnaars uit de strijd.

Er verandert in de wereld weinig.

In de vorige eeuw waren de liberalen veelal alleen „liberaal” jegens hun bentgenoten.

Nu zijn de pacifisten dikwijls alleen „vredelievend” jegens wie het met hen eens zijn. Hun „dialoog” bestaat vaak in het „boe”-geroep tot hun opponenten.

C. V.

Het christelijk onderwijs gehoord

Kort geleden heb ik de aandacht gevestigd op de voorlichting namens „de kerken”, die in de televisie-rubriek Kenmerk wordt gegeven.

Vorige week werd de aandacht van de kijkers gevraagd voor een stukje schoolstrijd in de plaats Weesp.

Eerst werd duidelijk gemaakt dat we ter plaatse te doen hebben met een stukje achtergebleven gebied, waar de krant maar twee maal per week zou verschijnen.

Landelijke bladen worden in Weesp blijkbaar niet gelezen.

Er is in deze plaats geen inrichting voor middelbaar onderwijs, zodat de jongeren hiervoor naar andere plaatsen moeten uitwijken.

Er zou een middelbare school kunnen komen, wanneer alle richtingen ter plaatse broederlijk zouden willen samenwerken.

Maar nu is de christelijke schoolvereniging in Weesp spelbreker, omdat het bestuur niet wil meewerken aan een zogenaamde „open” school waar voor onderwijzers en leerlingen van alle gezindten plaats is.

Het bestuur beroept zich voor zijn weigering op de statuten van de vereniging, waarin is bepaald dat onderwijs zal gegeven worden op de grondslag van Gods Woord naar de drie formulieren van enigheid.

Het desbetreffende artikel van de statuten kan niet gewijzigd worden.

Er werd een jeugdig wethouder van onderwijs ten tonele gevoerd, die als voorstander van een open school hoopte, dat het achtergebleven deel van de bevolking toch een manier zou vinden om mee te werken, zodat de jeugd ter plaatse middelbaar onderwijs kan ontvangen.

Alle lof verdient één van de leden van de

schoolvereniging, die in alle eenvoud tegenover de reporter, die hem ondervroeg, uiteenzette waarom hij een christelijke school voor zijn kinderen zocht en duidelijk maakte dat er niemand onrecht wordt gedaan wanneer de voorstanders van ons christelijk onderwijs niet meewerken aan een „open” school.

Waar het mij om gaat is dat op ontstellende wijze bleek, dat de voorlichters van Kenmerk geen aansluiting hebben aan de geest, die in de vorige eeuw de pioniers van het christelijk onderwijs bezielde.

In de schoolstrijd ging het niet om één of andere christelijke machtsvorming op het gebied van het onderwijs.

Door de nood gedreven zijn er veel offers gebracht door onderwijzers en ouders, om te voorkomen dat hun kinderen door het neutrale onderwijs, dat nooit neutraal is, zouden vervreemden van het evangelie van onze Here Jezus Christus.

Bij duizenden in ons land is nog grote dankbaarheid voor de zegen ontvangen in het christelijk onderwijs.

Ik weet dat na de financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs het gevaar van vervlakkings en machtsvorming zich deed gevoelen en dat er momenteel veel zorgen zijn over het christelijk onderwijs, omdat onze benen niet sterk genoeg zijn gebleken de weelde van de „overwinning” te dragen.

Maar als juist de voortrekkers van destijds gehoord worden is het wel een heel trieste zaak.

De heren reporters voor de televisie, kenbaar zeer verbolgen over zo weinig openheid bij het christelijk onderwijs in Weesp, achtten het hun roeping te wijzen op de **geraffineerdheid** en **slimheid**, waarmee in die jaren de statuten van schoolverenigingen werden opgesteld.

Er werd namelijk, zoals we reeds vertelden, bepaald dat het artikel over de grondslag van het onderwijs **onveranderlijk** was.

Een christelijke schoolvereniging heeft geen zin meer, wanneer er geen christelijk onderwijs wordt gegeven, zo overwoog men zeer terecht.

Zo werd weer in een uitzending namens de **kerken**, de trouw van een vroeger geslacht gekwalificeerd als geraffineerdheid en slimheid van handige mensen.

Het wil mij voorkomen dat dit zelfs de enerzijds-anderzijds-synoden van onze dagen te kras zal zijn.

AMSTELVEEN.

H.J. VAN DER KWAST

In de kindertehuizen, die wij steunen, worden alleen de allerarmsten opgenomen. Dit schreven we al vaak. Als illustratie hiervan geven we nu de volgende geschiedenis van een vrouw met haar kind, die in de Ramabai Mukti Mission een toevlucht vonden. Dit is al weer enige tijd geleden gebeurd, maar we geloven niet dat de toestand sindsdien verbeterd is. Zeker niet nu India door de ene ramp na de andere getroffen wordt en de hulp aan de slachtoffers onvoldoende is.

„Er was geen eten in de hut en geen geld om eten te kopen. Lang geleden al waren de enkele goedkope juwelen, die de vrouw had, naar de geldschietter gebracht. En deze juwelen werden gevolgd door haar enige extra sari, de weinige meubeltjes in de hut, de landbouwwerktuigen en de twee magere ossen. Er was geen geld om de huur en de belasting te betalen, geen geld om zaad te kopen voor de volgende oogst, of zelfs eten voor de volgende dag. Er was niets anders over dan een lege rijstkom en een koperen kop. De man was enige tijd geleden naar het oerwoud gegaan. Hij had gehoopt daar een vogel of een ander dier te vangen of wat

bessen te vinden om het huilen van de kinderen te laten ophouden. De vrouw wist niet of hij dood was of dat hij hen alleen maar had verlaten, maar ze voelde zich als verdoofd en ze kon niet over hem treuren en ook niet over het kind dat dood in haar armen lag. Het kleine, gerimpelde gezichtje en het magere lichaampje hadden nauwelijks nog iets menselijks. Ze wikkelde het in een plataanblad en bracht het naar een hoek van de hut. Het had geen zin om hier nog langer te blijven. Ergens moest toch wel eten zijn en ze moesten weggaan om het te vinden.

De vrouw, de oude grootmoeder en de drie kinderen kwamen uit de hut in de brandend hete zon en gingen langs het smalle, kronkelende pad dat van het dorp naar de hoofdweg liep. Ze liepen langzaam, want ze waren verzwakt door de honger. De hoofdweg ging dwars door de rijstvelden naar de stad. De eerste nacht sliepen ze onder een boom en de jongen bedelde een paar centen bij elkaar van enige voorbijgangers. Dit was genoeg om iets te kopen, zodat het ergste hongergevoel werd gestild. De volgende morgen gingen ze weer verder, de moeder ondersteunde de oude grootmoeder en de kinderen slenterden achteraan. Laat op de derde dag kwamen ze in de stad aan. Ze waren verbijssterd door het lawaai en al het verkeer en ze werden bang toen ze de stenen huizen zagen, die hoog de lucht in staken.

„Laten we hier maar stoppen”, zei de vrouw. Toen zette ze de oude grootmoeder aan de kant van de weg met de rijstkom in haar handen, terwijl zij en de kinderen zich in de mensenmassa mengden om aanloezers

te vragen. Maar er waren er velen, die dat deden en omdat ze verlegen waren kregen ze haast niets. De dagen gingen langzaam voorbij. Sommige dagen aten ze, andere leden ze honger. Op een morgen werd de moeder wakker en vond de oude grootmoeder dood naast zich liggen. En omdat ze geen geld had om aan de priester te geven, en ook geen geld had om het lichaam te laten verbranden, maakte ze haastig de kinderen wakker en gingen ze vlug weg voordat de mensen wakker zouden worden en een dode in de straat zouden vinden. Ze gingen de ene straat in en de andere uit, zodat niemand het verband zou kunnen leggen tussen hen en de oude, dode grootmoeder.

Het oudste meisje was vroeger een knap kind geweest, maar nu waren haar mooie bruine ogen te groot voor het magere gezichtje en het schamele lichaampje was vel over been. Toen er dan ook een goed geklede, vriendelijk lachende vreemdeling haar een kom stomende rijst en wat zoetigheden aanbod, indien ze met hem mee wilde gaan, was ze te hongerig om te weigeren, en de moeder was te zwak om haar tegen te houden. Daarna ging de jongen ook. Hij sloot zich aan bij een bende jongens, die 's nachts hun lichamen te koop aanboden in ruil voor eten.

Angst greep de vrouw aan. Alleen het jongste kind was bij haar gebleven. In paniek verliet ze de stad."

Dan gaat het verhaal verder en vertelt het hoe tenslotte iemand vanuit de Ramabai Mukti Mission deze moeder met haar kind vond en meenam naar het tehuis.

Schrijver laat dit verhaal zien wat het betekent in een maatschappij te leven waar geen sociale voorzieningen zijn en waar iedereen zichzelf maar moet proberen te redden. De meeste van de kinderen, die via onze Stichting verzorgd worden, komen vanuit zo'n zelfde achtergrond: geen geld voor eten.

Wilt u ons blijven helpen om zoveel mogelijk van deze arme stakkerds te helpen? Niet alleen om gewoon brood te vinden, maar ook Het Brood Des Levens.

U kunt uw gaven storten op postgiro 1599333 t.n.v. Stichting Redt Een Kind te Zwolle. Aanvragen voor het verzorgen van een dia-avond en inlichtingen over het „adopter" van kinderen kunt u richten aan ons secretariaat: Burgemeester van Tienweg 37, Diemen. Tel. 020-359944. Kleding graag aan: H. Disselhof, Hortensiastraat 79, Zwolle.

Wie den arme geeft, zal geen gebrek lijden. Spr. 28 : 27.

Stichting Redt Een Kind

KERKNIEUWS

Beroepen: te Middelstum-B, Gorinchem-Langerak-B, Delfzijl-B, Kornhorn-Marum-B, Alkmaar-Broek op Langedijk-B, Nieuw-Leusen-B en Ulrum-B: kand. W. Pouwelse te Apeldoorn; te Goes-Brouwershaven-B: ds H. J. Nijenhuis te Groningen-Oost; te Zuidhorn: ds R. te Velde te Hattem.

Bedankt: voor Deventer-B: ds J. Rijnveld te IJmuiden.

Sumba/Borneo — Nu de fam. Goossens Jr. sedert begin juli jl. weer op Sumba is en de correspondentie wat op gang begint te komen, is er een mogelijkheid regelmatig iets over zijn werk en het leven van de kerken daar te vertellen.

Het aantal gemeenten op Sumba is vrij groot, ongeveer 50. In totaal zijn er ongeveer 1900 leden en het aantal „hoorders" (dat de samenkomsten ook regelmatig bijwoont) is ca. 1000.

De gemeenten liggen vrijwel alle in Oost-Sumba (verdeeld over 10 centra en ingedeeld in een „berg-classis" en een „kust-classis"); in West-Sumba is er één centrum (zelfstandige kerk) met 6 kleinere gemeenten.

Op West-Borneo zijn er 2 gemeenten, met ruim 50 leden en 50 hoorders.

Deze gegevens geven enige indruk. Fijn, dat er zovelen zijn, die de Naam van onze Heer belijden. Maar als u bedenkt, dat het eiland Sumba meer dan 200.000 inwoners telt, is het een verdwijnende kleine groep.

We mogen dankbaar zijn voor het grote aantal „hoorders"; de meesten van hen komen uit het heidendom. De prediking van het evangelie heeft mogelijkheden! Daarom is het een eerste zorg voor onze broeders, dat er predikers zijn, die er op uit kunnen gaan. Niet elke gemeente heeft een goeroe (voorganger).

De opleiding is tot nu toe gevestigd te Mau Maru, maar zal als het project-Rendé gereed is, verhuisd zijn en komt in een streek, waar ook een directe confrontatie met het heidendom plaats kan vinden. Ds P. P. Goossens is speciaal door de kerk van Kananggar beroepen voor het werk van die opleiding. Hij heeft een cursus (primaire opleiding) voor jongelui en is nu ook aangevangen met een bijscholingscursus (van een half jaar) voor goeroe's-Indjil (goeroe = helper; goeroe-Indjil = evangelist). Deze laatste zijn veelal voorganger in een van de gemeenten.

De kerken op Sumba zijn in september jl. in vergadering bijeen geweest en op de agenda stond ook de correspondentie met de Nederlandse kerken. We wachten met spanning het verslag af.

RENDE-PROJEKT

Verantwoording van de giften ontvangen in de periode 1 oktober t.m. 15 november '71.

Particulieren: JB te W. 50,—; SB te G. 50,—; JvB te A. 20,—; JHB te Z. 35,—; Mw. TB-B te M. 10,— (2 x); RB te M. 10,— (2 x); Mw.ACA te Z. 25,—; Mw.CG-H te A. 100,—; Holl. Aann. Mij. te A. 80,—; WGFvH te V. 10,—; AK te 'sG. 25,—; HMK te E. 25,—; JCVL te U. 30,—; GJL te U. 10,—; JMM te H. 10,—; FJM te H. 20,—; AM te S. 50,—; JvO te W. 25,—; JvO te dB. 100,—; PP te K. 10,—; IPdeR te 'sG. 25,—; HCS te U. 25,—; AV te V. 25,—; ABvW te V. 3,—; FZ te L. 75,—. **Kerken:** Curaçao 265,—; Emmeloord 50,—; Loosduinen 135,—; Utrecht-C. 2.000,—; Vlaardingen 10,—; SOS afd. Vlaardingen-Schiedam 400,—. **Via penningmeester SOS:** PZ te A. 15,—; Mw. AB te D. 4,—; WvW te L. 25,—; Mw.ABF te G. 15,—. **Via giro ds PPG:** Kerk Amsterdam-N. 242,26; Kerk Oostzaan 125,—.

Deze keer dus een totaal van f 4.154,26, een geweldig bedrag. Dank aan allen die hiervoor hun bijdrage gaven.

Dezer dagen merkte ik in een gesprek, dat nog niet ieder weet wat het Rende-project inhoudt. Daarom het volgende: Mau Maru, waar ds Goossens en de Opleidingsschool nu nog zijn gevestigd, is langzamerhand door de bevolking verlaten omdat dit berggebied onvruchtbaar is geworden door erosie. Daar de gebouwen bovendien zo erg vervallen zijn, dat nieuwbouw noodzakelijk is, hebben de Soembanese kerken in 1968 besloten de Opleiding te verplaatsen naar Rende, in het vruchtbare kustgebied. Rende was tot de dood van de laatste Radjah in 1965 een, voor de evangelieverkondiging gesloten, heidens gebied. Thans vinden onze zusterkerken daar een open oor.

Daar een groot terrein beschikbaar kwam is het mogelijk er, naast de nodige gebouwen, ook tuinen aan te leggen. Deze doen niet alleen dienst als proeftuinen, waar de gemeenteleden hun kennis op dat gebied kunnen vergroten, maar verzorgen tevens de voedselvoorziening van het internaat enz. De bedoeling is om op deze manier, voor wat de Opleiding betreft, t.z.t. niet geheel van hulp uit Nederland afhankelijk te zijn. Het is dus een ontwikkelingshulpprojekt in optima forma.

Voor de uitvoering van dit projekt hebben de Soembanese kerken onze hulp dringend nodig. Helpt U ook mee?

Het gironummer is 1768194 t.n.v. de Zendingcommissie Geref. Kerk 's-Gravenhage Z.W. Wilt U s.v.p. het bijschrift „Rende" vermelden? Bij voorbaat mijn hartelijke dank.

F. H. van Faassen-Heuving,
penningmeesteresse.

Met dank aan de Heer, die hun leven leidt, delen wij U mee dat onze ouders

J. M. VERBURG

en

L. A. VERBURG-VAN ARKEL

18 december 25 jaar getrouwd zijn.

Wij nodigen U uit hen daarmee te feliciteren op vrijdagavond 17 december tussen half acht en negen uur in „Hotel de Kap", Rijkstraatweg 166, Warnsveld.

GERRIT, JAN, TINEKE, JOOP,
MARIAN, WIM, KEES

Zutphen, van der Capellenlaan 14.

Op 4 december ontsliep in Christus mijn geliefde man, onze geliefde vader en grootvader

GERRIT SIESLING

in de ouderdom van 78 jaar.

2 Thess. 2 vers 16, 17.

Bilthoven:

M. Siesling-Koppier

Den Helder:

J. F. Siesling

Th. M. Siesling-Steenhoff

Den Haag:

M. Siesling

R. P. M. Siesling-van der Meer

Alphen a/d Rijn:

G. Siesling

J. H. Siesling-van Vlaardingen

en kleinkinderen

Bilthoven, 8 december 1971

Noord Houderingelaan 64, „d'Amandelboom".

De begrafenis heeft heden op de Algemene Begraafplaats „Brandenburgh" te De Bilt plaatsgevonden.

Geheel onverwacht nam de Heere tot Zich onze lieve zorgzame moeder en oma

WILLEMIJNTJE CORNELIA
VAN OOST-GROOTENBOER

op de leeftijd van 63 jaar.

Psalm 4 : 9

„In vrede kan ik mij te ruste begeven
en aanstonds inslapen,
want Gij alleen, o Here, doet mij
veilig wonen".

Kinderen en kleinkinderen

Baarn, 2 december 1971

Tading van Berkhoutstraat 26

De rouwdienst en begrafenis hebben maandag, 6 december, te Baarn plaatsgevonden.

Jongedame, leeftijd 25 jaar,

zoekt

CORRESPONDENTIE
EVENTUEEL KENNISMAKING

met jongeman van ongeveer zelfde leeftijd.

Brieven onder nr. 1011 bureau „Opbouw", Slotlaan 220, Zeist.